Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қызмет көрсету саласының колледжі» КМҚК

КЕЛІСІЛДІ
Қостанай облысы әкімдігі
білім басқармасының
«Қостанай қызмет көрсету саласының
колледжі» КМҚК бастауыш кәсіподақ
ұйымының төрағасы
_____ Е.А Бимаганбетов.
2026 ж. «01» 09

БЕКІТЕМІН
Қостанай облысы әкімдігі
білім басқармасының
«Қостанай қызмет көрсету саласының
колледжі» КМҚК
директоры
_____ Л.Б. Жанарстанова
2026 ж. «__» __

КОЛЛЕДЖДІҢ ӨНДІРІСТІК ОҚЫТУ ШЕБЕРІНЕ АРНАЛҒАН ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ ЖӘНЕ ҚАУІПСІЗДІК ТЕХНИКАСЫ БОЙЫНША НҰСҚАУЛЫҚ

1. Қауіпсіздіктің жалпы талаптары

1.1. Өндірістік оқыту шебері (бұдан әрі – қызметкер) еңбекті қорғау, өрт қауіпсіздігі және санитариялық-гигиеналық нормаларды сақтауға міндетті.
1.2. Жұмысқа тиісті бейіндік білімі бар, еңбекті қорғау бойынша нұсқамадан, кіріспе нұсқамадан, жұмыс орнындағы бастапқы нұсқамадан және медициналық тексеруден өткен тұлғалар жіберіледі.
1.3. Қызметкерге шаршаған, ауырған күйде немесе алкогольдің, назар мен реакцияны төмендететін дәрі-дәрмектердің әсерімен жұмысқа кірісуге тыйым салынады.
1.4. Еңбек және тынығу режимін сақтау, шамадан тыс шаршауға жол бермеу қажет. 1.5. Қызметкер сабақ кезінде еңбекті қорғау, студенттердің өмірі мен денсаулығы үшін жеке жауапкершілік арқалайды.
1.6. Есеп беретін шеберханалардағы жабдықтарды пайдалану ережелерін білу.
1.7. Қызметкер шеберханалардың немесе зертханалардың ерекшелігіне сәйкес ЖҚҚ-мен (халат, қорғаныс көзілдірігі, қолғаптар) қамтамасыз етілуі тиіс.

2. Жұмыс басталғанға дейінгі қауіпсіздік талаптары

2.1. Оқу шеберханалары мен зертханалардың санитариялық және техникалық жай-күйін тексеру: едендер құрғақ әрі таза, жиһаз бен жабдық – тұрақты, өту жолдары – бөтен заттардан бос болуы тиіс.
2.2. Қажетті жабдықтар мен техникалық құралдардың (құрал-саймандар, станоктар, машиналар, компьютерлер, проекторлар, интерактивті тақта және т.б.) бар екеніне және ақаусыздығына көз жеткізу. Ақауы бар құрылғылар мен жабдықтарды пайдаланбау.
2.3. Үй-жайларды жарықтандыру мен желдетуді, жабдықтың бекітілу сенімділігін, қоршаулардың, жерлестірудің бар-жоғын тексеру; қажет болған жағдайда студенттер келгенге дейін аудиторияны желдету.
2.4. Оқу шеберханаларын немесе зертханаларды бөтен немесе қауіпті заттардың (өткір, шыны, электр сымдары және т.б.) бар-жоғына қарап шығу және анықталған бұзушылықтарды дереу жою немесе әкімшілікке хабарлау.
2.5. Оқу жабдықтарын, материалдарды, құрал-саймандарды, техникалық құралдарды, көрнекі құралдарды жұмысқа дайындау. Олар постылану мен құлау қаупін тудырмайтындай етіп орналасуы тиіс.

2.6. Өз денсаулық жағдайын бағалау, денсаулық жағдайы нашарлаған, сырқаттанған немесе зейін мен қауіпсіздікке әсер етуі мүмкін стресс жағдайында жұмысқа кірісуге жол бермеу.
2.7. Сырғуды, сүрінуді немесе қозғалысты шектеуді болдырмайтын арнайы киім мен аяқ киім кию.
2.8. Дәріқобдишаның бар екеніне және ең жақын өрт сөндіргіштің, эвакуациялауға арналған шығудың орналасқан жерін білетініне көз жеткізу.
2.9. Шеберханаларды немесе зертхананы студенттерді қабылдауға дайындау: артық заттарды жинау, перделерді ашу (немесе жарықты қосу), тәртіпті және психологиялық тұрғыдан қолайлы атмосфераны қамтамасыз ету.
2.10. Жұмыстың белгілі бір түрін орындау алдында студенттерге техника қауіпсіздігі бойынша журналға қол қойғызып, міндетті түрде тіркей отырып нұсқама жүргізу.
2.11. Студенттерде арнайы киім мен жеке қорғаныс құралдарының (көзілдірік, қолғаптар және т.б.) болуын тексеру.
2.12. Нұсқамадан өтпеген немесе арнайы киімі жоқ адамдарды жұмысқа жібермеу.

3. Жұмыс уақытындағы қауіпсіздік талаптары

3.1. Сабақтар мен үзілістер кезінде студенттердің тәртібін тұрақты түрде бақылау, жанжалдарға, жүгіруге, заттарды мақсаты бойынша пайдаланбауға, шеберханалардан немесе зертханалардан рұқсатсыз шығуға жол бермеу.
3.2. Студенттердің өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін жағдайларды болдырмау үшін шеберханаларда немесе зертханаларда тәртіпті, технологиялық дисциплинаны және ТҚ ережелерін қамтамасыз ету.
3.3. Студенттерге эмоционалдық және физикалық қысым жасауды болдырмайтын педагогикалық тәсілдерді қолдану, тіпті стресстік жағдайларда да сабырлық пен ұстамдылық сақтау.
3.4. Көрнекі және техникалық оқыту құралдарымен (мысалы, станоктармен, машиналармен, электр жабдықтарымен, шамдармен, тақтамен) жұмыс істеген кезде электр қауіпсіздігі ережелерін сақтау: изоляциясы зақымдалған сымдарға тиіспеу, розеткаларға шамадан тыс жүктеме түсірмеу.
3.5. Жұмыс кеңістігінің эргономикасын қадағалау: материалдар мен техниканы дұрыс орналастыру, постылауға жол бермеу, шамадан тыс шаршау мен созылмалы жүктемелерді болдырмау үшін ыңғайлы қалыпта жұмыс істеу.
3.6. Үй-жайды, әсіресе жоғары вирустық сырқаттанушылық кезеңінде жүйелі түрде желдету. Температуралық режимді қадағалау.
3.7. Студенттерді тіпті қысқа уақытқа да қараусыз қалдырмау. Шеберханалар мен зертханалардан уақытша шығу қажет болған жағдайда жауапты ересек адамның қатысуын қамтамасыз ету.
3.8. Кез келген анықталған ақаулар, жиһаздың, жабдықтың зақымдануы, электр желісіндегі бұзушылықтар, сондай-ақ студенттермен болған оқиғалар туралы әкімшілікке дереу хабарлау.
3.9. Даулы немесе стандартты емес жағдайлар туындаған кезде лауазымдық нұсқаулықтар мен еңбекті қорғау нұсқаулықтарына сүйене отырып, өз өкілеттіктері шеңберінде әрекет ету.
3.10. Жеке қауіпсіздік шараларын сақтау: шамадан тыс жүктемеден аулақ болу, күн ішінде қысқаша үзілістер жасау, қажет болған жағдайда жеке қорғаныс құралдарын пайдалану (мысалы, індет кезінде маска).

3.11. Студенттерде қауіпті немесе әлеуетті жарақат қаупі бар заттардың (өткір кенсе тауарлары, металл сызғыштар, өткір қайшылар және т.б.) болуын бақылау және қажет болған жағдайда оларды пайдалану ережелерін кейіннен түсіндіре отырып, тәркілеу.
3.12. Ауыр заттарды көтеруден және кенеттен қозғалыстар жасаудан аулақ болу, әсіресе жиһазды қайта орналастырған немесе тақтаны пайдаланған кезде егер физикалық көмек қажет болса, техникалық персоналды тартыңыз.
3.13. Шеберханалар мен зертханалар бойынша қозғалыс қауіпсіздігін қадағалау, төгілген сұйықтықтарды баспау, сырғанау көздерін (мысалы, сулы еден) дереу жою, сырғымайтын аяқ киімді пайдалану.
3.14. Дауыс режимін сақтау: дауысты айқайға дейін көтермеу, дауыс байламаларына шамадан тыс жүктеме түсірмеу үшін сөздік және жазбаша тапсырмаларды кезектестіріп отыру.
3.15. Денсаулық нашарлаған кезде (бас айналу, жоғары қысым, ауырсыну) жұмысты дереу тоқтату, әкімшілікке хабарлау және медициналық көмекке жүгіну.
3.16. Эмоционалдық күйіп қалудың алдын алу: стресс деңгейін бақылау, қажет болған жағдайда өзін-өзі реттеу әдістерін (тыныс алу жаттығулары, қысқаша үзілістер) қолдану.
3.17. Жұмыс орнының гигиенасын сақтау: беттерді, әсіресе індет кезеңдерінде жүйелі түрде зарарсыздандыру.
3.18. Ақауы бар орындықтарды, үстелдерді немесе креслоларды пайдаланбау; жиһазда люфт немесе сыну болған жағдайда шаруашылық меңгерушісіне хабарлау және оны пайдаланудан шығару.
3.19. Терезелерге қол жеткізу қауіпсіздігін қадағалау: студенттерге, әсіресе жоғарғы қабаттарда рұқсатсыз терезелерді ашуға немесе жабуға жол бермеу. Оқытушының өзі бұл әрекеттерді сыртқа шықпай, сақтықпен орындауы тиіс.
3.20. Практикалық бағыттағы сабақтар кезінде студенттерді кесетін немесе тесетін заттармен қараусыз қалдырмау, қауіпсіз пайдалану бойынша алдын ала нұсқама жүргізу.
3.21. Студенттердің бір жұмыс орнынан екінші жұмыс орнына өз бетінше ауысуына немесе тапсырмада көзделмеген жабдықты пайдалануына тыйым салу.

4. Апатты жағдайлардағы қауіпсіздік талаптары

4.1. Өрт шыққан жағдайда (түтін шығу, күйік иісі, ашық жалын) сабақтарды дереу тоқтату, ең жақын телефон арқылы немесе жауапты студенттің көмегімен әкімшілікке хабарлау, бекітілген жоспарға сәйкес оқушылардың дереу эвакуациялануын ұйымдастыру. Дүрбелеңге жол бермеу, тізім бойынша барлық оқушылардың бар-жоғын тексере отырып, студенттер колоннасын қатаң бақылау. 4.2. Жарылыс қатері, мина қойылғаны туралы хабарлама немесе күдікті зат анықталған жағдайда оқу процесін дереу тоқтату, затқа қол тигізбеу, әкімшіліктің пәрмені бойынша сабырлы әрі жылдам эвакуацияны қамтамасыз ету.
4.3. Бөтен адам тарапынан қатер туындаған кезде (агрессивті адам, әлеуетті қауіпті келуші) шеберханаға немесе зертханаға кіреберісті бұғаттау (егер мүмкін болса), дереу көмек шақыру (әкімшілік, күзет арқылы), тікелей жанжалға түспей, студенттердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету.
4.4. Студенттің денсаулығы кенеттен нашарлаған кезде (естен тану, құрысу, аллергиялық реакция және т.б.) оның қауіпсіздігін қамтамасыз ету, отырғызу немесе тегіс бетке жатқызу, медициналық қызметкерді дереу шақыру және ата-анасына хабардар ету. Қалған студенттерді топтасу мен дүрбелеңге жол бермейтіндей етіп ұйымдастыру.
4.5. Қызметкердің өзі жарақат алған жағдайда (құлау, кесіп алу, күйіп қалу және т.б.) қажет болған жағдайда сабақты үзу, өзіне алғашқы көмек көрсету, жұмысты жалғастыру

мүмкін болмаған кезде – студенттерді басқа жауапты ересек адамға тапсыру және медициналық көмекке жүгіну.
4.6. Электр энергиясы, жылыту немесе сумен жабдықтау сөніп қалған кезде шеберханаларда немесе зертханаларда қауіпсіздікті қамтамасыз ету, мүмкіндігінше электр техникасын пайдалануды тоқтату, сабырлық сақтау, әкімшіліктің нұсқауы бойынша әрекет ету.
4.7. Кез келген ТЖ (жер сілкінісі, қатты жел, техногендік аварияларлар және т.б.) кезінде АҚ және ТЖ нұсқауларына сәйкес әрекет ету, жеке қауіпсіздікті сақтау, өзін және студенттерді қатерге ұшыратпау.

5. Жұмыс аяқталғаннан кейінгі қауіпсіздік талаптары

5.1. Жұмыс орнын ретке келтіру: егер пайдаланылса, жабдықтарды, құрал-саймандарды, станоктарды, машиналарды өшіру; барлық оқу және әдістемелік материалдарды жабу, өткір және кесетін заттарды, кеңсе тауарларын жинау.
5.2. Қол құрал-саймандарының жиынтықтылығы мен ақаусыздығын тексеру, оларды сақтау орындарына тапсыру.
5.3. Электр приборларының тоқтан ажыратылғанына, ал терезелер мен есіктердің сенімді түрде жабылғанына көз жеткізу. Қосулы тұрған жабдықтар мен зарядтау құрылғыларын қараусыз қалдырмау.
5.4. Арнайы киімді шешу, қолды сабынмен жуу.
5.5. Үй-жайды жабар алдында шеберханаларда немесе зертханаларда бөтен адамдар мен оқушылардың жоқтығына көз жеткізу.
5.6. Анықталған ақаулар, жиһаздың, жабдықтың немесе оқыту құралдарының зақымдануы туралы әкімшілікке немесе аға шеберге хабарлау.
5.7. Баспалдақтармен түскен және көтерілген кезде, әсіресе үй-жайларды тазалау кезеңінде (сулы едендер) сақтық сақтау. Тұтқаларды пайдалану, асығыстыққа жол бермеу.
5.8. Сабақтан кейін денсаулық нашарлаған, шамадан тыс жүктеме немесе шаршау белгілері пайда болған кезде қалпына келтіру шараларын қабылдау: демалуды қамтамасыз ету, қажет болған жағдайда дәрігерге көріну.
5.9. Шеберханалар мен зертханалардың кілттерін тапсырған кезде (егер бұл көзделген болса) олардың тұтастығын тексеру, әкімшілікпен келісімінсіз үшінші тұлғаларға бермеу.
5.10. Жұмыс орнын тастап шығар кезде қызметкер өз әрекеттерінің басқа қызметкерлердің, студенттердің өмірі мен денсаулығына және колледж мүлкіне қатер төндірмейтініне көз жеткізуге міндетті.

6. Жауапкершілік

6.1. Өндірістік оқыту шебері осы нұсқаулық талаптарын бұзғаны үшін ҚР заңнамасына сәйкес жауапкершілік көтереді.
6.2. Еңбекті қорғау жөніндегі міндеттерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін өндірістік оқыту шебері салдарының ауырлығына байланысты тәртіптік, әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілікке тартылуы мүмкін.
6.3. Өндірістік оқыту шебері жабдықтың жұмысына және колледж қызметіне қатысты ақпараттың құпиялылығын сақтауға және оны үшінші тұлғаларға жария етпеуге міндетті.